

ÅRSMELDING 2020

Regionkontor Landbruk

Lørenskog • Oslo • Rælingen

INNHOOLD

Regionkontor landbruk	4	Plantevernmiddelbevis	26
Ansatte i 2020	4	Areal- og kulturlandskapstilskudd	26
«Året som har gått»	5	Forvaltning av Skulerud skog, Lørenskog	26
Hovedtall	7	Vilt- og fiskeforvaltning i Lørenskog	27
Økonomi	8	Veterinærvaktordning for Nye Stor-Oslo	27
Planarbeid m.m.	11	Kystgeit – tilrettelegging for skjøtsel i Oslo	27
Kommuneplan og landbruksplan i Rælingen	11	Skjøtselstiltak i Sørkedalen	27
Kommuneplan og landbruksplan i Lørenskog	12	Næringsutvikling	28
Planområder i Oslo	13	Innovasjon Norges BU-pris for Oslo	28
Markaloven	14	Innovasjon-Norge søknader	28
Beredskapsplan for landbruk	15	Husdyrkonsesjon	28
Landbruksmeldingen	15	Prosjekter	29
Skogbruksforvaltningen	17	Kartlegging av arealer for urbant landbruk	29
Skogressursene	17	Kompetanseutvikling om kompost og jordsmonn i urbant landbruk	29
Tilskudd til næringstiltak i skog	18	Skogkultur – ungsogpleie	31
Markaforskriften	18	Fangdamprosjekt – Lørenskog	31
Jordbruk	19	Vedlegg – Statistikk	32
Produksjonstilskuddene	19	Arbeidsstatistikk ved RKL	32
Erstatning ved klimabetinget avlingsskade	19	Skogbruksstatistikk	32
Velferdsordninger i landbruket	19	Jordbruksstatistikk	33
Ajourhold av markslag	20		
Miljø- og kulturminneforvaltning	21		
Informasjonsarbeid om klima	21		
Tilskuddsforvaltning og revisjon av tiltaksstrategier	21		
Kulturlandskapsprisen 2020	22		
Tilskudd til miljøtiltak i skog	22		
Dreneringstilskudd	23		
SMIL – spesielle miljøtiltak i jordbruket	23		
Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)	24		
Regionalt miljøprogram (RMP)	24		
Vannkvalitet	25		
Økologisk dyrking	25		

REGIONKONTOR LANDBRUK

Regionkontor landbruk 2020, *RKL*, utgjorde landbrukskontorene i kommunene Lørenskog, Oslo og Rælingen. Lørenskog kommune er vertskommune landbrukskontoret.

Kontoret har normalt 3,6 årsverk samt prosjektengasjerte. Utover landbrukskontorets tradisjonelle oppgaver, har kontoret ansvar for fisk- og viltforvaltning i Lørenskog, kommuneskogen i Lørenskog, forvaltning for to utvalgte kulturlandskap i Oslo, Sørkedalen og Nordmarksplassene. I 2020 håndterte RKL 309 saker totalt for kommunene.

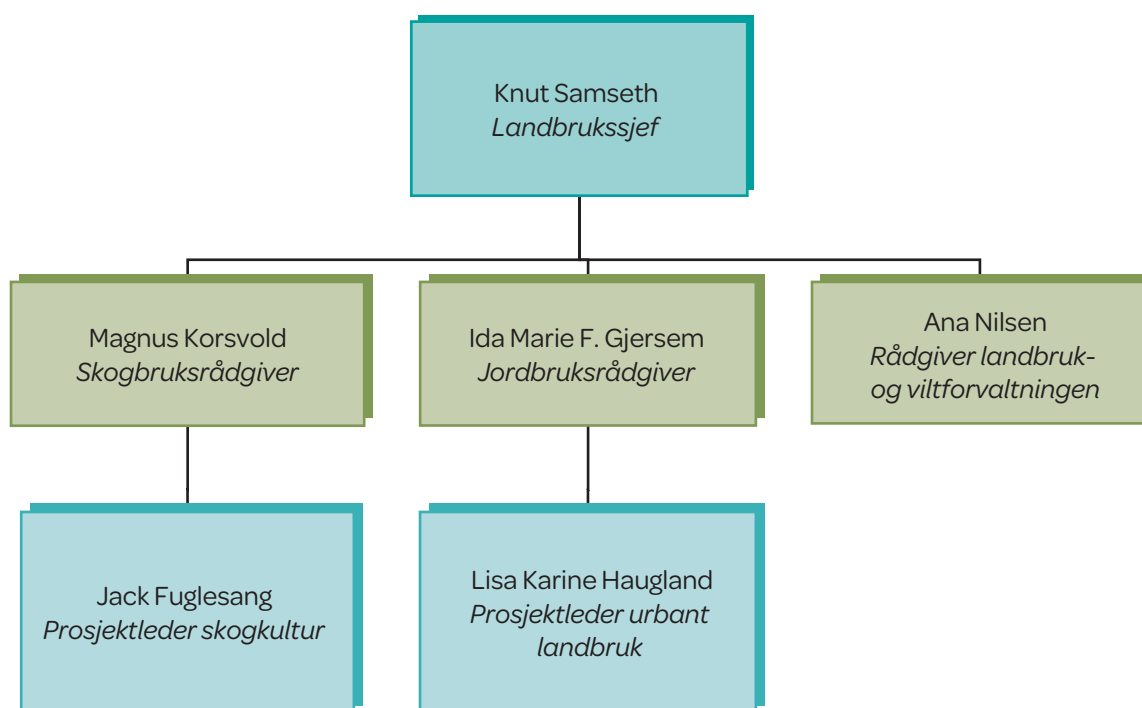
I 2020 var det engasjement eller konsulenthjelp for prosjekter som urbant landbruk Lørenskog - kartlegging, kommunikasjonsplan for utvalgt kulturlandskap i Oslo, rådgivning om sykdommen Phytophthora, og innen kartlegging av behov for skogkultur. Kontorets egne har i 2020 ytt prosjektarbeid innen urbant landbruk og kunnskapsutvikling om kompost og jordsmonn, Skjøtselsplan for Sørkedal-elva og nevnte Phytophthora.

Den kommunale veterinære vaktadministrasjon for kliniske oppgaver er lagt til kontoret med Lørenskog. Vaktområdet Nye-Stor-Oslo for sju kommuner gjelder også Asker og Bærum, Lillestrøm (gml Skedsmo) og Nittedal.

Ansatte i 2020

Representanter fra kommunene har jevnlig RKL-Samrådsmøter og følger kontorets økonomi og felles faglige problemstillinger. De har hatt 4 møter i 2020 og følgende har vært representert:

- Rakel Rauntun (Lørenskog)
- Lise Jørstad (Oslo)
- John Hage (Rælingen)

«ÅRET SOM HAR GÅTT»

I en sangstrofe heter det; **For the times they are a-changing**, «for tida e' ikke den samme». Varselet om koronapandemi i mars 2020 fikk et nytt alvor i oss, folk begynte å hamstre i butikkene for de van-skelige tider. Og mange tok til å dyrke noe hjemme for første gang. Landbruket, jordsmonnet og de rurale og urbane dyrkerne fikk en viktig verdi. Landbrukskontoret fikk holde kontakten med bondelags-lederne på en annen måte, hvordan stod det til?

Våronna har ingen utsettelse på grunn av kriser. Sola varmer og fotosyntesen og skaperverket gir grunn til liv. Bøndene sto på for fullt. I tresketida ble det levert så mye korn at mottakene i landet knapt hadde plass en stund. Og melkebønder som før krisen fikk varsel om inndraging av kvoten, fikk plutselig kontrabeskjed – Norge trenger mer mat, svenskegrensa er stengt.

Det var gode forhold for våronn i april med tørt og mildt vær. Det tørre været under våronna ble etterfulgt av en tørr mai og juni måned, og enkelte begynte nok å bekymre seg for en ny tørkesommer som i 2018. I slutten av juni og gjennom juli måned kom imidlertid etterlenget regn. Da nedbøren kom ga dette mye forekomst av «etterrenning» med nye sideskudd på kornet. Dette gjorde at noe av kornet fortsatt var grønt når resten av åkeren var moden for tresking. Men resultatet etter endt sesong ble til slutt svært gode kornavlinger for mange i vårt distrikt. Gode avlinger for både korn og gras ga heldigvis resultatet ingen søknader om erstatning for avlings-svikt etter vekstsesongen.

Urbant landbruk ble mer i vinden enn før, vi måtte skaffe mer mat og flere fikk tid til å spørre om dyrk-ningsarealer. I Lørenskog kartla landbrukskontoret kommunale areal som kunne stilles til disposisjon. Landbrukskontoret fikk statlige midler til å kurse om kompostering og levende matjord. Med Teams-foredrag kunne 80 kursdeltakere se det i mikroskop – levende organismer som flyttet på seg eller ble spist av andre. På tampen av året ble det laget en film om komposteringsteknikker.

Gårdbrukere oppdaterer seg hvert år på nye endringer i regionalt miljøprogram (RMP) utarbeidet av Statsforvalteren (tidligere Fylkesmannen) i Oslo og Viken, og kan tilpasse drifta ut fra hvilke miljøtiltak som prioriteres. For hele regionen Oslo og Viken var oppslutningen om RMP i 2020 høyere enn forventet. God oppslutning om RMP er svært positivt, men tildelingen til Oslo og Viken fra Landbruksdirektoratet har ikke økt i takt med oppslutningen. Dette innebar at omsøkt RMP-tilskudd i 2020 var 19 % høyere enn den tilgjengelige tilskuddspotten for fylkene, og de foreløpig beregnede satsene måtte nedjusteres.

I 2020 ble det behandlet 12 SMIL-søknader fra våre tre kommuner, hvorav 4 til forurensningstiltak og 8 søknader til kulturlandskapstiltak. Dette var en kraftig økning fra året før med kun 5 søknader (1 forurensningstiltak). Det ble bevilget total kr. 1 247 300 i SMIL-tilskudd.

Potten fra Statsforvalteren for tilskuddsordningen til drenering var på kr 250 000. Landbrukskontoret mottok kun 2 søknader om drenering og det ble innvilget kr 23 250. Drenering er et klimatiltak for å redusere lystgassutslipp samtidig som det gir mer-avling og sikker årsavling ved mye nedbør. Det er derfor viktig å motivere for dette arbeidet. Landbrukskontoret sendte bøndene et temanummer om klimaråd sammen med infoskriv.

Ordningen utvalgte kulturlandskap (UKL) ble i 2020 delegert til kommunene og landbrukskontoret fra Statsforvalteren. Tilskuddspotten for de to UKL-områdene i Oslo ble totalt på kr 1 050 000 i 2020. Oppslutningen om ordningen ble stor. RKL mottok 29 UKL-søknader og bevilget kr. 1 040 075 i tilskudd til UKL-områdene Nordmarksplasser og Sørkedalen.

Rælingen og familien Jahr fikk årets kulturland-skapspris. Familien Jahr berømmes for bevaring av bl.a. beiteområdene i naturreservatet Nordre Øyeren på tradisjonell måte. Dyra på beitene er godt synlige for alle forbipasserende og dette er et flott eksempel

som viser det gode samspillet mellom aktiv bruk av arealer og bevaring av biologiske verdier i et viktig kulturlandskap. Vandrepremien Snidel (lauvingskniv) og prisen på 10.000 kr ble tildelt prisvinnerne av ordføreren Rælingen i et kommunestyremøte.

I Oslo overrakte Innovasjon Norge Bygdeutviklingsprisen 2020 til Bygdø kongsgård i Oslo. På gården kan en blant annet få kjøpt meieriprodukt og syltetøy. De utallige prosjekter som arrangementer og produktutvikling, gjør gården til en allsidig bedrift. Nyetableringen av Gartneriet er et av de siste store prosjekter som har skapt et sted for arbeidstilrettelegging og hagefaglig formidling i Oslo.

Det ble i 2020 avvirket totalt 91 467 m³ tømmer innenfor regionen. Dette er en stor økning sammenlignet med de siste årene. Det ble også innrapportert planting av totalt 286 050 planter i 2020, som også er en kraftig økning. Selv med dårlig avsetning på massevirke på grunn av koronaen, og ikke spesielt høye tømmerpriser har aktiviteten vært høy. Det ble gitt ulike tilskuddsordninger i skogbruket for å holde skogbruksaktiviteten oppe under koronaen.

Hele 1 022 daa ungskog ble ungskogpleiet i 2020. Dette er også høyt sammenlignet med årene før, 732 daa i 2019, men størrelsen på arealet det ble utført hogst på for 10–15 år siden tilsier at nivået for ungskogpleie burde ligge enda høyere. Det er et voldsomt etterslep på ungskogpleie, og høsten 2020 hadde RKL et ungskogpleieprosjekt som med formål skulle kartlegge behovet. For skogeierne i våre kommuner (ikke medregnet Løvenskiold, Losby Bruk og Oslo kommuneskoger) kartla vi et behov på minst 700 daa ungskogsområder der det burde ha blitt utført ungskogpleie. Foruten det økonomiske motivet i ungskogpleie, er tiltaket meget viktig i klimaarbeidet for å binde CO₂ med skog i vekst.

Det er skog og natur som gir tankene luft slik det gjorde i påska under koronapandemien, da folket søkte ut i friluft. Men skogen gir også håp i klimakrisens tid.

Vi takker eierkommunene for samarbeidet i 2020.

*Knut Samseth
Landbrukssjef*

HOVEDTALL

Tabell 1: Hovedaktiviteter i regionen i 2020. Tallene i parentes er for 2019

		Løreskog	Oslo	Rælingen	Sum
Landbruk	Jord daa ¹	5 938	9 726	6 306	21 970
	Prod. skog daa ¹	45 874	266 534	41 661	354 069
	Totalt daa	51 812	276 260	47 967	376 039
	Landbruksareal ¹				
	Annet markslag daa ¹	7 747	64 665	18 358	90 770
	Bebyggelse/samferdsel daa ¹	10 986	113 154	5 356	129 496
	Kommuner totalt areal daa ¹	70 545	454 079	71 681	596 305
	Eierenheter jord og/eller skogbruk ²	80	145	73	298
Jord	Driftsenheter jordbruk ³	22 (21)	27 (26)	17 (17)	66 (64)
	Melkeprodusenter	1 (1)	2 (2)	4 (4)	7 (7)
Skog	Tilskudd til skogkultur	4 (5)	6 (2)	3 (6)	13 (11)
	Tilskudd til veibygging og hestedrift	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	Hogstmeldinger	21 (14)	106 (53)	22 (10)	149 (77)
Sosial	Avløser sykdom og fritid	12 (7)	6 (7)	9 (11)	27 (25)
	Tidligpensjonsordning	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Miljø	SMIL forurensning	1 (1)	1 (0)	2 (0)	4 (1)
	SMIL Kulturlandskapstiltak	0 (0)	4 (1)	4 (3)	8 (4)
	Regionalt miljøprogram	12 (8)	11 (16)	13 (13)	36 (37)
	Autorisasjonsbevis for bruk av plantevernmidler	1 (2)	9 (11)	1 (0)	11 (13)
Næring	Trad. jordbruk (BU og husdyrkonsesjon)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
	Etablering/ bedriftsutvikling (BU)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	
	Bioenergi	0 (0)	0 (0)	0 (0)	

1 Arealene basert på Arealbarometer AR5, 2019 (<https://arealbarometer.nibio.no/nb>)

2 Data fra SSB basert på landbruksregisteret 2019, landbrukseieendommer som har minst 5 daa jordbruksareal og/eller minst 25 daa produktivt skogareal. (<https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/laeiby>)

3 Kun bruk som søkte om produksjonstillegg i 2020

ØKONOMI

Tabell 2: Regnskap og budsjett for 2020*

	Regnskap	Budsjett inkl. endring
UTGIFT	-9 110	1 366 874
Lønn inkl sosiale utg	3 221 817	3 219 311
Kjøp av varer og tjenester	1 125 918	2 274 248
Kjøp av tjenester som erstatter komm. egen prod	260	0
Overføringer	-26 690	154 000
Utgift før finans	4 321 305	5 647 559
Finansutgifter totalt	2 410 946	0
Total utgift	6 732 251	5 647 559
INNTÉKT		
Salgsinntekter	-40 000	-19 000
Refusjoner (rammeavtalen Rælingen og Oslo, og annet*)	-4 186 214	-4 261 685
Lørenskog refusjon (rammeavtalen, vilt og skog)	-1 430 844	0
Overføringer (Skedsmo, gamle RKL)	-1 084 303	0
Total inntekt	-6 741 361	-4 280 685

* Veterinærvakt mm.

Regionkontor landbruk sin rammeavtale er et samarbeid etter kommunelovens § 20-2, 1. og 2. ledd. Dette betyr at samarbeidets årlige ordinære driftskostnader fordeles etter sjablong: Lørenskog 29,5 %, Oslo 42 % og Rælingen 28,5 %. For avtaleperioden skal det være minimum 3,6 årsverk. Eventuelle merinntekter eller mindreinntekter reguleres i fond og innarbeides evt i neste års budsjett. Særskilte prosjekter o.l. skal ikke inngå i kontorets ordinære arbeid og kostnader, men finansieres særskilt.

For første driftsår 2020 viser regnskapet av både driftsregnskapet, ekstra prosjekter og overføringen fra gamle RKL (Skedsmo) overført til nye RKL. Total inntekt er på 6,7 mill. kr.

Utgiftene beløper seg på til drift og prosjekt på 4,3 mill. kr. Dette er i underkant av forventede utgifter som var 5,6 mill. kr. Mye av forklaringen kommer av færre igangsatte aktiviteter, spesielt i Oslo (se nedenfor) pga koronaen og tilpassingen til første driftsår i en ny organisering. For 2020 er resultatet også påvirket av første år med halvert husleie inkl hustjenester (123' kr), og ikke fakturerte regnskaps-tjenester fra Lørenskog (30' kr). Videre ble det ikke igangsatt studietur (111' kr) for kontoret (nye oppgaver for by og bynær landbruksforvaltning). Det ble også lite IKT-innkjøp i 2020 noe som kan forklares med hjemmekontor.

Kommunene er bundet av rammeavtalen i prosentvis fordeling av driften av kontoret. Dette er på 3,6 årsverk og innbetalt refusjonsbeløp er 3,859 mill kr. Utover dette har kommunene egne prosjekter. En viktig del av økonomistatusen er kommunenes ansvar for veterinærvakt, 871' kr. som utbetales til NMBU.

Midlene på kr 1,084 mill som er overført fra Skedsmo og fra 2020 regnskapsoppgjøret, fordeles på to balansekonti. Disse midlene er kr 477' bundet til kommunene (13', 152', 189', 61', 59') og kr 607' bundet til RKL. Ila året er det utbetalt fra tidligere prosjekt kr 70' og forsinket utbetaling av kulturlandskapspris kr 10' (2020) som betyr at det totalt er kr 712' bundet til kommunene enkeltvis.

Tabell 3: Oversikt over refusjoner og avtalte overføringer for tilleggssoppgaver for 2020

Inntektsfordeling		Pst	SUM	
Oslo	Rammeavtale	42,0	-1 621 500	
	Utvalgte K.landskap adm		-285 000	
	Skjøtselstilskudd i Sørkedalen		-60 000	
	Kystgeittilskudd		-55 000	- 2 021 500
Lørenskog	Rammeavtale	29,5	-1 138 000	
	Vilt- og kommuneskogforvaltning		-212 000	- 1 350 000
Rælingen	Rammeavtale	28,5	-1 100 000	- 1 100 000
SUM		100,0	-3 859 500	- 4 471 500
Refusjoner utenfor kommunene				- 1 145 558
SUM REFUSJON				- 5 617 058

Som tabellen nedenunder viser, har overføringen fra gamle RKL til nye blitt overført til prosjektfond for respektive prosjekt (aktivitet) og kommune.

For RKL-fond bundet til løpende drift er det nå på kr 1 698' i balansekonto. Dette er inklusive kr 607'

som ble overført fra Skedsmo. Overskuddet av hogst 2020 i kommuneskogen Lørenskog er også avsatt i eget fond (kr 171'), men omtales ikke videre i teksten.

Tabell 4: Oversikt over overskudd fra tidligere års prosjekt og kommunalt avsatte midler i 2020

	Art	Aktivitet		SUM
FINANSUTGIFTER				
	Løpende drift		268 000	268 000
	Lørenskog	66 616	13 643	166 596
		66 605	152 953	
	Oslo	66 617	189 609	476 203
		66 606	70 000	
		66 606	155 000	
		66 615	61 594	
	Rælingen	66 614	59 302	59 302
	Kulturlandskapspris 2020		10 000	10 000
BALANSEKONTI				
Bundet kommune kt 2510026	Avsetning fond Lørenskog	66 691	166 596	
	Avsetning fond Oslo	66 692	476 203	
	Avsetning fond Rælingen	66 693	59 302	
	Kulturlandskapspris	66 693	10 000	712 101
Bundet RKL kt 2510027	Løpende drift			1 430 844
SUM			2 410 946	2 410 946

PLANARBEID M.M.

Landbrukskontoret utfører sine lovoppgaver med bakgrunn i delegeringsvedtak fra hver enkelt kommune til landbrukssjefen. Kommunenes delegerte myndighet gjelder blant annet **jord-, skog-, konsesjons-, odels-, forpaktnings- og forurensningsloven** (jordbruksdelen av forskriftene). Landbrukskontoret lager saksframlegg innenfor disse lovene eller gir uttalelser til øvrige saker som en intern høringsinstans i kommunen. Sistnevnte gjelder spesielt i forbindelse med byggesaker og reguleringsplansaker.

Rammene som ligger til grunn for sakshåndtering ved landbrukskontoret, er kommunenes kommuneplaner. Alle kommuner har en fullført saksbehandling etter jordlov og etter plan- og bygningslov der det er påkrevet vedtak etter begge lovverk.

Veilederen «**Gården som ressurs**» fra Kommunal og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet drøfter kommunal saksbehandling av tiltak i og i forbindelse med landbruk, og stedbunden næring. Etablering av tilleggsnæringer i mindre målestokk, er ment skal stå i en særstilling. Denne veilederen forteller om hvordan kommunen kan bruke kommuneplanens arealbeskrivelse og planbestemmelse til å angi ulike typer sakers saksbehandling etter plan- og bygningsloven. I noen saker kan det bli jordlovsbehandling ved omdisponering av jord.

Estetiske vurderinger om utvikling av hus på tun, nye eller bruksendring av eksisterende hus, er viktig ut fra det landskap som tiltaket plasseres i. Det legges også vekt på å framelske bruken av gamle bygg.

Landbrukskontoret har i løpet av året 2020 gitt uttalelser til reguleringsplaner i eller inntil LNF-områder. Uttalelsene tar opp emner som boforhold, og muligheten for å drive jord- og skogbruk i fremtiden inntil planområdets avgrensning. Det er en utfordring å få prioritert ressurser ved kontoret som kan følge opp den store mengden planer det er innenfor våre kommuner.

LNF-forum er et faglig samhandlingsrom for saker som krever miljø-, plan-, bygnings-, kultur- og landbruksfaglig kompetanse i planområdets LNF. I både Rælingen og Lørenskog skjer det en koordinering av plan- og bygningslovssaker i LNF-forumene og oppdatering på hva som er på gang av langsiktig arbeid.

For Oslo er LNF-forum et faglig møtested for Byantikvaren, Bymiljøetaten og Kulturetaten for landbruk, om skjøtselsoppgaver og prosjekterrelaterte oppgaver i kommunen, både på kommunal og privat grunn. I 2020 deltok urbant landbruk Oslo for første gang i forumet. Landbrukskontoret har med ujamne tidsrom møter med Plan- og bygningsetaten (PBE) om koordinering av saksbehandling.

Kommuneplan og landbruksplan i Rælingen

Rælingen vedtok sin kommuneplan sist i 2015. Den inneholder langsiktige grenser for landbruket, Grønn strek, som en markert ønsket utvikling for tre tettsteder på lang sikt. Streken er ikke juridisk bindende. Grønn strek har en sterk forankring i kommunens arealstrategiske retningslinjer og vises på plankartet som en stiplet grønn informasjonslinje. I flere av delområdene er utbyggingen styrt mot skogområde framfor jordbruksareal

I 2020 startet kommunen en ny rullering av kommuneplanen. Planprogrammet ble vedtatt i oktober. FNs bærekraftsmål skal legges som ramme og premiss for arbeidet med kommuneplanen. Rælingen kommune har også igangsatt arbeide med en ny klima- og energiplan.

Kommunedelplan Landbruk ble vedtatt i 2016 sammen med en tiltaksplan. Landbruksplanen er et kommunalt dokument for ønsket utvikling for kommunen i ulike fagområder overfor landbruket. I tiltaksplanen er det derfor ansvarsområder lagt til helse, utbyggingstjeneste mfl. Viktige tema er økt matproduksjon, økt næringsutvikling innenfor landbruket, kulturlandskap og kulturminner, klima, energi og forurensning og friluftsliv og folkehelse.

Jordsmonn som ressurs har vært sentralt for kommunene.

Et av tiltakene fra Landbruksplanen i 2020 var en videreføring av Jordsmonnprosjekt fra 2019 inn i rutiner for plan- og bygningslovsbehandling. I prosjektet ble laget en koordinering av reguleringsplanarbeid mot krav om erstatningsareal. Planutvalget i **Rælingen** fikk i mai 2020 veileder for jordflytting i plan- og bygningslovsaker til orientering. Der heter det at

«Dersom reguleringsplanforslag medfører omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord, vil det bli stilt krav om at jordsmonnet flyttes til et erstatningsareal som kompensasjon for tap av landbruksjord.»

Veileder for jordflytting i plan- og bygningslovsaker vil være retningsgivende for utarbeidelse av plan for flytting av jordsmonn for nydyrking eller jordforbedring dersom dyrka eller dyrkbar jord blir berørt av tiltak. Kommunedirektøren mener det vil være viktig å få hjemmel i bestemmelser til arealdelen til kommuneplanen for å kunne stille krav om erstatningsarealer slik at jordflyttingsplan blir forankret juridisk.»

Det har i løpet av året vært jobbet med 3 reguleringsaker som omhandlet erstatningsareal.

Rælingen landbruksnemnd/landbruksutvalg har hatt tre møter i 2020, og 8 saker ble behandlet. Nemnda

er representert av: Marit Selman (leder), Sigbjørn Lia (nestleder), Bård Tjernshaugen, Martin Assmann Ottesen, og Lene Skovholt. Sekretær er Knut Samseth, landbrukssjef.

Lecafabrikkens inntog på 70-tallet til Rælingen medførte vedtak og forordninger som skulle gjennomføres **når aktiviteten rundt anlegget tok slutt**. Dette har vært et sluttarbeid RKL har ledet eller har pushet i flere år. 2018 var året da landbruksnemnda endelig fikk håndtere delesaker etter jordlova hvor arealer skulle selges til naboer i fire parseller. I løpet av 2020 har det vært behandlet 3 av 4 konsesjonssaker om tilleggsgjord.

Kommuneplan og landbruksplan i Lørenskog

Lørenskog kommune har i kommuneplanen fastholdt sin fortetningspolitikk og har ikke ønsket utbygging i LNF-områder. En effektiv bruk av arealer avsatt til bolig skal sørge for vern av resterende jordbruksareal. Planen ble vedtatt den 11.02.15.

I 2020 startet kommunen en ny rullering av kommuneplanen. Samfunnsdelen ble vedtatt i 4. november. FN's bærekraftsmål legges som ramme for planen. I visjonsdelen heter det;

Landskapet Morkbråten i Lørenskog. Foto: RKL.

«Vi skal fortsette å ta vare på dyrkbar og dyrket matjord med tanke på kommende generasjoner. Jordsmonn er en begrenset ressurs som skal sikres i kommunen».

Videre heter det: «Grønne næringer er viktige partnere for kommunens bevaring av skog, natur og kulturlandskap, og for å oppnå klimamål. Landbruket har en viktig rolle i klimautfordringene, som leverandør av tre som byggemateriale, bioenergi, gjennom karbonbinding i skog og jord, flomdemping og klimatilpasning. Landbruket er viktig for å bidra til grønn omstilling i samfunnet.»

Temaplan landbruk for Lørenskog kommune 2017–2028 ble vedtatt i kommunestyret i november 2017. Dokumentet består av en plandel og en handlingsdel. Landbruksplanen er et kommunalt dokument for ønsket utvikling for kommunen i ulike fagområder overfor landbruket. Planen inneholder kommunens viktigste satsningsområder og utfordringer for landbruket. Økt matproduksjonen er et særlig viktig satsingsområde i Lørenskog. Klimaendringene og miljøutfordringene øver et press mot landbruksdrifta i Lørenskog, og skogbruket har en viktig rolle både for friluftslivet, byggebransjen og karbonregnskapet. Temaplan landbruk synliggjør også samhandlingen mellom landbruket og andre samfunnsinteresser som næring, helse, utdanning og friluftsliv. Kommunen har også i 2020 igangsatt arbeide med en ny klima- og energiplan.

Også for Lørenskog har videreføring av jordsmonnprosjektet vært viktig. Veilederen fra jordsmonnprosjektet ble lagt fram for formannskapet (FS-062/19) som en orienteringssak. I vedtaket heter det: «Kostnadene for jordflyttingstiltak i forbindelse med opparbeiding av erstatningsareal bekostes av forslagsstiller/utbygger. Veileder for jordflytting i plan- og bygningsloven tas med i arealdelen i kommuneplanen. Jordflytting vil kunne redusere kvaliteten på matjord, og bør derfor skje i så lite omfang som mulig, og bare som en siste utvei. Jordflytting skal foretas av fagperson på landbruk». Et større arbeid hvor jordsmonn er vektlagt spesielt er reguleringsplan for gang- og sykkelvei inn til Losby. Ved den valgte traseen vil det gå med ikke ubetydelig mengder jord og den politiske bestillingen til arbeidet har vært å redusere skaden størst mulig.

Planområder i Oslo

Kommuneplanen ble vedtatt i 2015, men er nå under rullering. Aktivitetssone i bynær del av Marka har vært et element i planen. Det nye byrådet ønsker ikke aktivitetssoner og disse vil bli fjernet ved revidering av kommuneplanen. Den nye bydelen Gjersrud/Stensrud innebærer stort tap av matjord og RKL har uttrykt bekymring for etterbruken av dette.

Kommunen har vedtatt strategisk plan (2019) for urbant landbruk, Spirende Oslo. I mars 2020 deltok landbrukskontoret i et seminar om handlingsplan

Spirende Oslo, strategidokument for urbant landbruk i Oslo.

Sopp og nedbrytingen av råtnende trær, illustrasjon på levende jordsmonn. Foto: RKL.

for dette. De fem hovedmålene for planen er grønnere by, kortreist mat, spirende møteplasser, grønne læringsarenaer og samarbeidende kunnskapsby. Innenfor handlingsplanen for 2020–2023 arbeides det med areal for urbant landbruk, urbant landbruk som verktøy for kommunen, samarbeid og kunnskap og kommunikasjon.

Oslo deltok i RKLs Jordmonnprosjekt i 2019. I Første rekke har det vært å kartlegge mulige erstatningsarealer i Oslo. For de øvrige kommunene i samarbeidet har det også vært laget rutiner for hvordan jordsmonnet skal håndteres i plan- og bygningslovsaker. Den videre oppfølging er nå planprogram for arealplanen som starter i 2021. Planstrategien 2020–2023 ble vedtatt i november med basis i FNs bærekraftsmål hvor jordsmonn inngår i bærekraftsmål 2 om sult og matsikkerhet, og bærekraftsmål 15 om å motvirke forringelse av matjord.

Oslo har over en årrekke arbeidet med en gjennomgang av kultur- og landskapsverdier i Sørkedalen.

I 2008 vedtok bystyret at byrådet skulle legge fram en skjøtelsplan for ivaretagelse av kulturlandskapet i Sørkedalen (Sørkedalen – evaluering av bebyggelse og vurdering av verneverdier). Skjøtelsplan for Sørkedalen med tilhørende dokument ble ferdigstilt i 2015. I 2020 laget landbrukskontoret en forvaltningsplan for området på oppdrag fra Statsforvalte-

ren. Bogstad gård sine 1700 dekar ble fredet i 2015 av Riksantikvaren. Sørkedalen ligger innenfor markalovens virkeområde

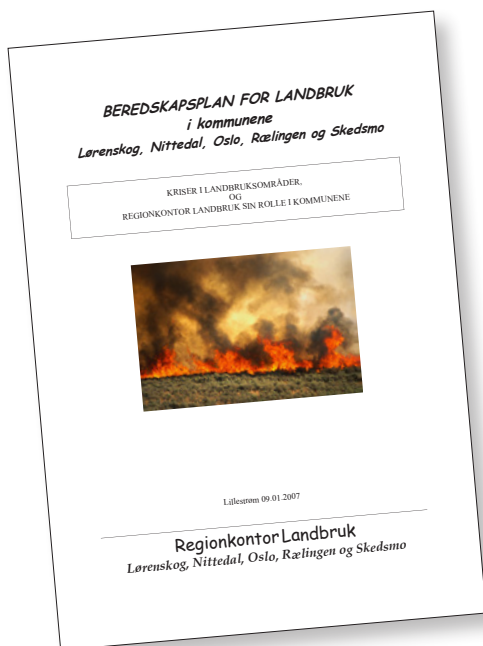
Markaloven

Formålet med markaloven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Bygge- og anleggstiltak er derfor forbudt i Marka. Loven omfatter ikke skogsdrift, og landbrukstiltak er unntatt fra byggeforbudet. Det skal allikevel søkes om landbrukstiltak i Marka, for at kommunen skal kunne fastsette om tiltaket faktisk er et landbrukstiltak.

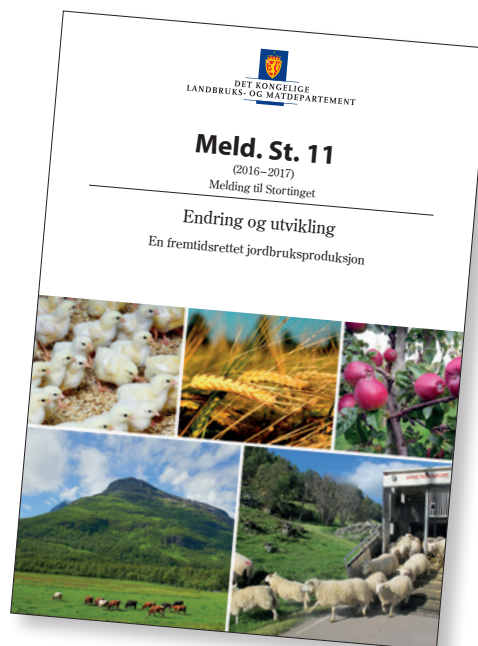
Det har i 2020 vært en avklaring etter loven om driftsbygning med høytørkeanlegg i kombinasjon med sesongbegrenset ridning skulle tillates innenfor landbrukstiltak i loven. Saken gikk som klagesak til Statsforvalteren da PBE i Oslo kommune ikke så saken som landbruk og samtidig avslo saken.

Etablering av ridestier er til nå forstått som reguleringsplanpliktig. De store planomkostningene dette arbeidet har, har ført til at det ikke jobbes lenger med ridestier innenfor Marka. Ridning på stier i marka kan føre til slitasjeskader.

RKL mottar kopi alle saker som ligger innenfor Marka. Det blir gitt uttalelse eller vedtak etter landbrukslovgivningen til saker som vedrører landbruk.

Beredskapsplan for landbruk fra 2014.

Stortingsmelding 11 fra 2016, gjeldende landbrukspolitikk.

Beredskapsplan for landbruk

En digital beredskapsplan med Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), basert på Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSB) verktøy CIM, ble utarbeidet i 2014. Beredskapsplanen beskriver uønskede, ekstraordinære hendelser i landbruket, og hendelser der landbruk blir spesielt skadelidende. Planen gir en instruks for hvordan kommunene skal håndtere disse, ved hjelp av Regionkontor landbruk. Det er behov for revidering etter tørkeår og skogbrannfare, og år med klimabetingede avlingsskader.

Beredskapsansvarlige i hver kommune samt Beredskapsetaten i Oslo er kontaktpunkt mellom RKL og kommunen. Planen er innarbeidet i administrasjonens øvrige beredskapsplaner, og vedlikeholdes årlig.

Landbruksmeldingen

Landbruks- og matminister Bollestad og kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup sendte i 2020 ut et brev til alle landets kommuner og fylkeskommuner om å ivareta jordvern og bærekraftsmålene. De understrekte at jordvern er viktig for å nå flere av bærekraftsmålene, om sult og matsikkerhet og motvirke forringelse av matjord.

Nåværende stortingsmelding (2016–2017) *Endringen og utvikling – En fremtidsrettet jordbruks-*

produksjon, viderefører de fire overordnende mål i landbrukspolitikken, som den forrige landbruksmeldingen Meld. St. 9 (2011–2012) *Landbruks- og matpolitikken Velkommen til bords*:

- Matsikkerhet
- Landbruk over hele landet
- Økt verdiskaping
- Bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser

Landbruksmeldingen Meld. St. 11 (2016–2017) legger vekt på behovet om økt matproduksjon i tråd med befolkningsveksten. Stortinget vedtok i 2017 (Innst. 251 S) en videreføring av produksjonsmålet og mener at det må bli en økt selvforsyning i landet. Meldingen tar opp forhold i hele verdikjeden for norsk jordbruk: En effektiv næring som leverer det forbrukerne etterspør, og som tar inn over seg et stadig mer krevende internasjonalt marked.

I innstillingen 251 S, vedtatt av Stortinget i april 2017, understrekes at jordbrukets viktigste oppgave er å produsere mat. Norske bønder produserer trygg mat av høy kvalitet, og at både dyre- og plantehelsen er god. Samtidig registreres at norsk jordbruk har utfordringer, for eksempel med å opprettholde bruken av jordbruksarealet og beiteressursene, sikre rekruttering til næring og opprettholde de marginale jordbruksområdene. Jordbruket bidrar til viktige

fellesgoder, som for eksempel åpne kulturlandskap, trygg mat, matvareberedskap og bosetting i hele landet i tillegg til å produsere mat. De fleste av fellesgodene er unike for landbruket, og produksjonen skjer samtidig med produksjonen av ordinære landbruksvarer og -tjenester. Videre påpekes det i innstillingen at jordbruket er en langsiktig næring som krever forutsigbare rammevilkår. Norsk landbruk er mangfoldig med variert bruksstruktur,

topografi og klima som skal ivareta en rekke ulike mål ut over det å produsere mat. Dette krever differensierte virkemidler som er tilpasset de ulike forutsetninger i de forskjellige deler av landet.

Innstillingen 251 S presiserer at de fire overordnede målene for landbrukspolitikken videreføres, men at målet om matsikkerhet skal omfatte både matsikkerhet og beredskap.

SKOGBRUKSFORVALTNINGEN

Furuskog i Lørenskog. Foto: Grete Ruden, RKL.

Landbrukskontoret er delegert ansvar for saksbehandling og tilsyn etter skogbrukslova med tilhørende forskrifter. Kontoret har videre forvaltet de løpende oppgavene med hensyn til skogfond og tilskuddsordninger. Forvaltning etter markaforskriften (Forskrift om skogsdrift, Oslo mfl.), bl.a. søknader om hogst og veibygging, er en av oppgavene som krever stor oppmerksomhet. Noen enkeltsaker er vanskelige og krever mye arbeid.

I det daglige ytes det også service overfor brukere som har skogbruksfaglige spørsmål; evt. spørsmål om eiendomsgrenser, ønske om kart etc. I tillegg utfører kontoret flere årlige overvåknings- og kontrolloppgaver i regi av bl.a. Statsforvalteren, Skogfrøverket og SSB. Landbrukskontoret blir ofte involvert i prosjekter i andre offentlige etater eller skogeierforening, som viser til innhenting av statistikk eller arealopplysninger i kommunen.

Lukket hogst i Lørenskog. Foto: Magnus Korsvold, RKL.

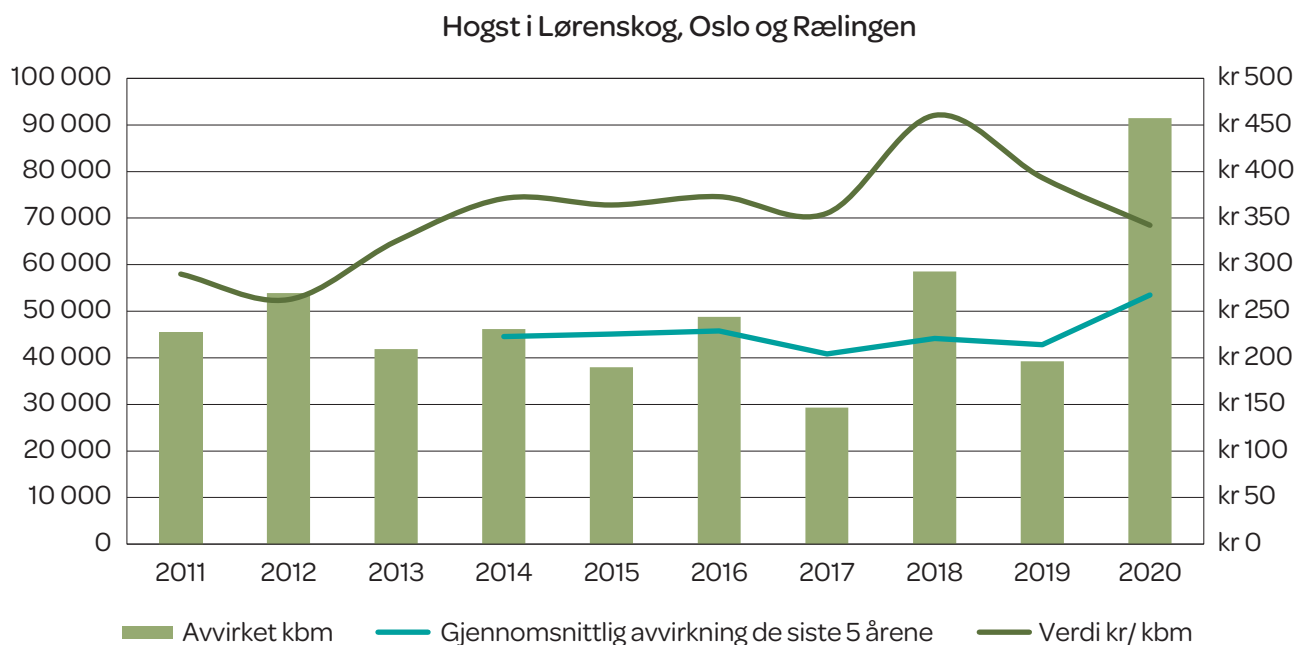
Skogressursene

Hogstkvantumet var på ca. 91 467 m³ i 2020 og utgjør en bruttoverdi i overkant av 31 mill. kr. Dette er en kraftig økning fra 2019, og ca. 50 000 m³ mer enn gjennomsnittet de 5 foregående årene.

Det ble i 2020 satt ut ca. 286 050 planter i regionen, som er en økning på hele 15 000 fra året før. Planteaktiviteten er tett knyttet opp mot skogeieres foryngelsesplikt, og sier derfor mer om avvirkningsnivået i de tre foregående år enn om investeringsviljen blant skogeiere det året det plantes. Det ble våren 2020 gitt ekstraordinært tilskudd til vårplanting for å opprettholde aktiviteten i skogbruket, som følge av korona.

Anslaget gir imidlertid ikke et fullgodt bilde av situasjonen, ettersom ikke all planteaktivitet innrapporteres gjennom skogfondssystemet. Det er derfor rimelig å anta at det reelle planteantallet er noe høyere. Skogeier er gjennom skogbruksloven forpliktet til å forynge skogen etter hogst. I vår region gjøres dette i de fleste tilfeller gjennom planting. Landbrukskontoret utfører årlig kontroll med at foryngelsesplikten overholdes.

Tabell 5: Hogstdata for en 10-års periode.

Tilskudd til næringstiltak i skog

Forvaltningen bygger på Landbrukets tiltaksstrategier som gjelder for alle de 3 kommunene som kontoret forvalter (se nærmere om tiltaksstrategiene under kapittelet om miljø- og kulturminneforvaltning).

Tilskuddssatsen for ungskogpleie i bartrebestand var i 2020 på 40 %. Det ble totalt utbetalt 162 788 kr til dette formålet i 2020, som er en dobling fra 2019.

I 2020 kom det ikke inn søknader om tilbakebetaling fra skogfondet til skogsbilvei (vedlikehold, opprusting og etablering).

Markaforskriften

Markaforskriften (av skogloven 1987) skal sikre at utøvelse av skogbruk i Marka bidrar til å bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning. Markaforskriften har regler for de fleste vanlige skogbrukstiltak, men fokus er i stor grad rettet mot foryngelseshogst og veibygging på grunn av meldepplikt for slike tiltak. Saksbehandling fordrer nær kontakt med skognæring, miljø- og kulturminneinteresser.

Det er i 2020 behandlet totalt 149 søknader om hogst i marka etter markaforskriften. Alle hogstmeldinger er administrativt behandlet. Maksimal tillatte størrelse på flatene er 30 daa innenfor Marka.

JORDBRUK

Regionkontor landbruk forvalter en rekke økonomiske ordninger som er hjemlet i jordloven. Jordbruksavtalen er hvert år sentral i å sikre ulike mål i landbrukspolitikken. Den viktigste og største økonomiske ordningen er produksjonstilskudd for areal og dyrehold. Det er også andre tilskuddsordninger for miljøtiltak og kulturlandskapspleie.

Produksjonstilskuddene

Produksjons- og avløsertilskudd er en fellesbetegnelse for flere tilskuddsordninger som foretak med husdyr- og/eller planteproduksjon kan søke om, og utgjør en viktig inntektskilde for mange foretak. Det er registreringsdatoer 1. mars og 1. oktober for produksjonstilskudd i jordbruket og avløsertilskudd til ferie og fritid. De 66 søknadene om produksjonstilskudd i 2020 ga kr 10,5 millioner i inntekter til landbruket i våre tre kommuner.

Kontoret går igjennom og kontrollerer den enkelte søknad, og godkjenner for utbetaling. Ca. 10 % av søkerne blir trukket ut til risikobasert kontroll, hvor det enten blir dokumentkontroll eller besøk i felten der dyretall, arealbruk, gjødselplan og sprøytejournal blir kontrollert. Ved manglende eller mangelfull gjødslingsplan eller sprøytejournal foretas en reduksjon i tilskuddet. Landbrukskontoret foretok i 2020 trekk i tilskudd for 2 foretak som ikke hadde godkjent gjødslingsplan, hvorav 1 forhold ble oppdaget ved risikobasert kontroll.

Erstatning ved klimabetinget avlingsskade

Det kan gis erstatning for svikt i avlingsmengde på mer enn 30 % av gjennomsnittsnittsavling når avlingssvikten skyldes klimabetinget avlingsskade. Det var fine forhold for en tidlig våronn med start i april. Det var noe utfordringer med en vel tørr start på sesongen, men etter hvert kom det bra med nedbør. Mye regn gjorde at grasslått var vanskelig å ta til optimal tid, men avlingene kom i hus og det

Sosiale geiter på Losby gård i Lørenskog.

Foto: Ida Frantzen Gjersem, RKL.

var ellers gode vekstforhold og innhøstingsforhold i vårt område i 2020. Som et resultat var det gode avlinger og ingen søknader om erstatning for avlingssvikt etter vekstsesongen.

Velferdsordninger i landbruket

Landbrukskontoret forvalter tre ordninger. To av ordningene, avløserhjelp til ferie og fritid og avløserhjelp i forbindelse med sykdom og svangerskap, er i hovedsak benyttet av husdyrprodusenter. Også planteprodusenter kan søke tilskudd til avløsning med sykdom dersom de rammes av sykdom under onnearbeidet. En tredje ordning er tidligpensjon for landbruket, dette er en ordning for brukere over 62 år, som skal bidra til å lette og fremskynde generasjonsoverganger i næringa.

Det var totalt 23 søknader om avløserhjelp til ferie og fritid i 2020. For refusjon av avløserutgifter ved sykdom var det totalt 4 søknader i 2020. Det var ingen søknader om tidligpensjon for landbruket i 2020.

Befaring for markslagskartlegging i Sørkedalen. Foto: Ida Frantzen Gjersem, RKL.

Ajourhold av markslag

I 2020 har det ikke foregått periodisk ajourhold for våre kommuner, men det var løpende ajourhold av markslag i alle kommuner. Landbrukskontoret vurderer aktuelle arealer for ajourhold ut fra flyfoto og drar ved behov også ut på befaring av arealene. Markslagskart legges til grunn for innsending av oppdaterte arealtall til landbruksregisteret, og brukes som grunnlag for beregning av arealtilskudd i produksjonstilskuddssøknader.

MILJØ- OG KULTURMINNE- FORVALTNING

Landbrukskontoret har i jord- og skoglovssammenheng ansvar for samfunnets helhetsvurderinger av næringsinteresser og miljø- og kulturminneinteresser. Dette innebærer nært samarbeid med miljøvernansvarlige og kulturminneansvarlige i kommune og fylkeskommune.

Det er mange kvaliteter knyttet til miljø- og kulturminneinteresser innenfor våre landbruksarealer. Kontoret har således et stort ansvar for å ivareta samfunnsgoder knyttet til dette.

Arbeidet med miljø- og kulturminneforvaltning i skog er særlig forankret i markaforskriften. Saksbehandling etter markaforskriften er nærmere omtalt i kapittel om skogforvaltning over.

Informasjonsarbeid om klima

Kontoret sendte i 2020 ut fire infoskriv til grunneiere og bønder i regionen med informasjon om blant annet lovverk, tilskuddsordninger til miljø og produksjon og prosjekter ved Regionkontor landbruk. Et temanummer av info-skrivet (juni) var klimatilpasset landbruk. En annen kanal for å formidle informasjon er hjemmesiden, til nyheter, faglig informasjon og påminnelser om søknadsfrister og arrangementer. Det er også en egen side på facebook for «Urbant og bynært landbruk».

Tilskuddsforvaltning og revisjon av tiltaksstrategier

Landbrukets tiltaksstrategier for kommunene og Regionalt Miljøprogram for Oslo og Viken legger grunnlaget for kontorets tilskuddsforvaltning. Ved tildeling av tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket brukes prioriteringene i landbrukets tiltaksstrategier for planperiode (2013–2016). I 2020 begynte RKL med revisjon av de gamle tiltaksstrategiene. RL-rådet har hatt sentral rolle i medvirkningsprosessen som foregikk ut året. De nye tiltaksstrategier for Løren-

skog, Oslo og Rælingen gir prioriteringer og satser for tildeling av tilskudd og skal gjelde for perioden 2021–2024. De felles kommunale tiltaksstrategiene blir vedtatt i hver kommune i første kvartal 2021.

Landbruket tiltaksstrategier, felles for alle tre kommunene.

De lokale midlene fordeles etter en saksbehandling og råd fra *Regionalt råd for næring, miljø og kultur i Landbruket* (RL-rådet). De som er med i denne gruppa er foruten landbrukssjef, en representant fra bondelagene i hver kommune, en fra småbrukerlagene i regionen og en representant fra hver av kommunene (medarbeidere med miljø-, plan-, landskap- eller kulturfaglig kompetanse).

I 2020 var disse med i gruppa:

- Ole Haug (Lørenskog landbruksforening)
- Thomas Karstad (Rælingen landbrukslag)
- Kristin Nesmoen (Oslo og Aker bondelag)
- Tore Berger (Sørkedalen Bonde- og småbrukerlag)
- Arne Bjørnholt (Nedre Romerike skogeierlag)
- Rakel Rauntun (Lørenskog kommune)
- Jan Olav Nybo (Oslo kommune)
- Mia Valsjø (Rælingen kommune)

*Utdeling av kulturlandskapspris 2020 til familien Jahr.
Foto: Ana Nilsen.*

Kulturlandskapsprisen 2020

Kulturlandskapsprisen for 2020 ble tildelt til familien Jahr fra Rælingen kommune.

Prisen består av 10.000 kr og en vandrepremie.

Kulturlandskapsprisen ble delt ut av ordføreren i Rælingen, Ståle Grøtte og landbrukssjefen Knut Samseth. Overrekkelsen av prisen foregikk på kommunestyremøte 9.12.2020. Dette var åttende året prisen ble delt ut.

Miljø- og kulturminneregistreringer

I våre kommune er det registrert viktige områder for biologisk mangfold og kulturminne. Data for Lørenskog, Oslo, Rælingen er tilgjengelig i den nasjonale naturbasen. Det foreligger også områdevis kulturminneregistreringer i skog. Dataene er overbragt kommunene og finnes også i Riksantikvarens innsynsløsning på nett. Hver kommune har i tillegg egen kommunedelplan for kulturminner. I 2020 deltok RKL i revisjonen av kommunedelplanen for bevaring og forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i Lørenskog kommune.

Riksantikvaren hadde i 2020 en høring over kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse i Akershus. Med KULA-registret vil Riksantikvaren bidra til at nasjonalt viktige landskap blir ivaretatt i planleggingen.

Høring av KULA områder i Akershus.

gen. I Rælingen er med i området kalt Tømmer-slepenes landskap, Bingsfoss i Glomma - Nordre Øyeren. RKL var med i utformingen av Rælingens høringssvar. Kommunen har startet et arbeid med å restaurere og gjøre mer tilgjengelig landskapet omkring Byåa for å understreke sagbrukenes betydning inn mot Øyeren. Det skal legges til rette at arealene rundt kulturminnene blir brukt av både beitedyr og turgåere. Det er et ønske om å vise det gode samspillet mellom beitebruket og friluftslivet ved Byåa i Rælingen kommune.

Tilskudd til miljøtiltak i skog

Det kan søkes om tilskudd for tiltak i skog som er viktig for biologisk mangfold, friluftsliv, landskap og kulturminner. Dette er en ordning for å avhjelpe skogeiere som blir økonomisk berørt av å ivareta eller utvikle miljøverdier. Ordningen gir kommunen mulighet til midlertidig sikring av miljøverdier uten bruk av egne midler. Midlene inngår i kommunenes samlede tildeling av NMSK-midler, og er ikke øremerket til dette formålet. Det kan gis inntil 30% tilskudd ved avståelse av hogst, eller andre miljøhensyn, fortrinnsvis i viktige områder for biologisk mangfold. Det kan også gis inntil 100% tilskudd til å bevare eller videreutvikle viktige miljøverdier som er skjøtselsbetinget. Det er utarbeidet eget søknadsskjema for tilskuddsordningen. Det ble ikke søkt om midler til miljøtiltak i skog i 2020.

Kyr på beite på Fautøya i Rælingen. Foto: Anne Marie Jahr.

Dreneringstilskudd

Dette er kommunale midler til drenering av jordbruksjord for å fremme økt matproduksjon og redusere faren for erosjon av matjord. I tillegg er drenering et bra klimatiltak, da godt drenert jordbruksareal gir mindre utslipp av klimagassen lystgass. Tilskuddssatsene er fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Dreneringspotten for 2020 ble kr. 250 000. Landbrukskontoret mottok 2 søknader om drenering og det ble total innvilget kr. 23 250.

SMIL – spesielle miljøtiltak i jordbruket

Dette er kommunale midler til miljøfremmende tiltak, som går utover det som kan forventes av normal jordbruksdrift. Søknadsfrist i 2020 var 15. mars.

Det kan søkes SMIL-tilskudd til:

1. Forurensningstiltak

- Utbedre hydrotekniske anlegg for å hindre erosjon
- Anlegg av fangdam for å rense/sedimentere avrenning fra jordbruksarealer
- Etablere vegetasjonssone mot vassdrag

2. Kulturlandskapstiltak

- Ivareta biologisk mangfold
- Holde gamle beiter åpne
- Tilgjengelighet – tilrettelegging for allmennheten
- Vern av kulturminner og kulturmiljøer/bygninger

Det kan også ytes tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.

SMIL-potten for 2020 ble kr. 550 000. Behovet for SMIL-midler var større grunnet et kostbart prosjekt om rehabilitering av bekkelukking i Lørenskog. RKL fikk en ekstra tildeling fra Statsforvalteren og i potten hadde vi til rådighet 1 247 300 SMIL-midler, inkludert inndratte midlene fra gamle prosjekter.

Det kom inn 12 SMIL-søknader, hvorav 4 til forurensningstiltak og 8 søknader til kulturlandskapstiltak. Alle 12 søknader fikk tildelt total kr. 1 247 300 tilskudd.

*Gjerde ved Nordre Tangen, Sørkedalen, Oslo.
Foto: Ana Nilsen, RKL.*

*Sørkedalselva, Oslo.
Foto: Ana Nilsen, RKL.*

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)

Satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket UKL) er en oppfølging av nasjonale mål om å ivareta kulturlandskapet. Dette er et samarbeid og spleiselag mellom landbruksmyndigheter og miljømyndigheter.

Det er totalt 22 utvalgte områder fra hele landet og vårt område er representert med 2 områder i Oslo kommune, UKL -Nordmarksplassene og UKL-Sørkedalen.

I 2020 ble UKL-ordningen delegert til landbrukskontoret. Tilskuddspotten for UKL-områdene i Oslo ble på kr. 1 050 000 i 2020. RKL mottok 29 UKL-søknader og bevilget 1 040 075 kroner i tilskudd.

I forbindelse med plantesykdommen *Phytophthora* som er påvist langs Sørkedalselva, ble det laget en rapport med tips og råd til landbruksnæringen i Sørkedalen, for å begrense smittespredningen på andre trær i dalen. Rapporten ble utarbeidet av NIBIO.

I 2020 ble det igangsatt arbeid med skjøtelsesplan langs Sørkedalsvassdraget. For å opprettholde verdiene knyttet til kulturlandskapet i Sørkedalen er det et overordnet mål å legge til rette for landbruksdrift, skjøtsel og vedlikehold både av landskapet rundt og kantonene inntil vassdraget. Norconsult ble engasjert til å utarbeide en skjøtelsesplan for utvalgte soner langs Sørkedalsvassdraget. Planen gjelder sonene 2 til 5 slik de er angitt i Biofokus-rapport 2014-23. Norconsult fikk oppdrag til å lage en praktisk og operativ plan som skal gi et felles

grunnlag for grunneiere og forvaltningsmyndigheter for hvordan skjøtsel kan skje i de aktuelle sonene.

Planen skal ivareta temaene skjøtsel av kantsone, erosjonssikring av elvekant, utøvelse av friluftsliv og ivaretagelse og fremheving av kulturminner balansert mot hensynet til naturmangfold. Planen har vært drøftet med Oslo kommune (Bymiljøetaten, naturforvaltere, biologisk interesserte, vannforvaltere med mer) og grunneiere. Det er planlagt ferdigstilt i første kvartal 2021.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Dette er en tilskuddsordning, hvor statlige midler blir fordelt av Statsforvalteren i Oslo og Viken til gjennomføring av tiltak for å redusere forurensning og fremme verdiene i kulturlandskapet. Regionalt miljøprogram er vedtatt for en 4-års periode 2019–2022.

Tiltakene som inngår gjelder i følgende hovedgrupper:

1. Tilskudd for å ivareta landbrukets kulturlandskap (beiting og slått av jordbrukslandskap mm.)
2. Tilskudd til biologisk mangfold (soner for pollinerende insekter, slått og skjøtsel av biologisk verdifulle arealer mm.)
3. Tilskudd til kulturminner og kulturmiljøer
4. Tilskudd mot avrenning til vassdrag og kyst (ingen jordarbeiding om høsten, vegetasjonssoner mm)
5. Tilskudd til redusert utslipp til luft (miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel)
6. Tilskudd for redusert bruk av plantevernmidler (ugrasharving)
7. Tilskudd miljøavtale.

Åker med ingen jordarbeiding om høsten ved Feiring i Lørenskog.
Foto: Ida Frantzen Gjersem, RKL.

Totalt 36 gårdbrukere søkte om tilskudd til miljøtiltak gjennom RMP. Tiltakene gir en betydelig reduksjon i avrenning av jord og næringsstoffer til vassdragene, og bidrar til å holde kulturlandskapet i god hevd. Oversikt over oppslutningen om RMP i 2020 er presentert i tabell 4.

Vannkvalitet

RKL deltar i arbeidet med å bedre vannkvaliteten i vann- og vassdrag innenfor vårt distrikt. RKL har vært representert i temagruppe landbruk for vannområde Leira-Nitelva, temagruppe landbruk i vann-

område Øyeren, samt i administrativ prosjektgruppe for vannområde Oslo. I Oslo deltar RKL i tillegg i drikkevannsforum, med spesielt fokus på Maridalen og landbruket der.

Økologisk dyrking

Rælingen og Oslo kommune har en stor andel jordbruksareal omlagt til økologisk. Begge kommunene ligger vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet for økologisk drevet areal, som er på ca 4 % av samlet jordbruksareal.

Tabell 6: Oversikt over oppslutning om RMP i forhold til produksjonstilskuddssøknadene (PT) fra 2020

	Lørenskog	Oslo	Rælingen
Andel gårdbrukere som søker RMP tilskudd	55 % (12/22)	41 % (11/27)	76 % (13/17)
Andel av kornareal med ingen/utsatt jordarbeiding	32 %	44 %	24 %

Tabell 7: Oversikt over økologisk planteproduksjon i daa per kommune for 2020 (2019 tall i parentes)

	Lørenskog	Oslo	Rælingen	Sum
Totalt jordbruksareal i drift daa *	5 140 (5 188)	7 428 (7 398)	6 132 (6 171)	18 700 (18 757)
Totalt økologisk areal i drift daa*	0 (0)	1 757 (1 662)	1 346 (1 194)	3 103 (2 856)
% økologisk av totale jordbruksareal	0 % (0)	23,5 % (22,5)	21,9 % (19)	16,6 % (15,2)

* Kilde: Søknader om produksjonstilskudd 2020.

Lukka hogst i Skulerud skog. Foto: Magnus Korsvold, RKL.

Plantevernmiddelbevis

Kontoret er eksamensansvarlig for godkjenningsordningen for bruk av plantevernmidler i våre kommuner. På grunn av koronaviruset ble det i 2020 ikke avholdt noen stedlig eksamen for autorisasjon, men det ble gjennomført 10 nettbaserte eksamener gjennom Mattilsynets webkurs. Det ble utstedt 11 autorisasjoner innenfor våre kommuner.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Areal- og kulturlandskapstilskuddene stiller miljøkrav som må overholdes for å motta produksjonstilskudd. Foretak som mottar produksjonstilskudd, kan ikke foreta inngrep som er av negativ betydning for kulturlandskapet. Regelverk krever også at pløying nært vassdrag ikke skjer nærmere enn to meter. Det er ikke avdekket brudd på disse forholdene ved kontroller i 2020.

Forvaltning av Skulerud skog, Lørenskog

LJFF disponerte i 2020 fellingsretten på ett rådyr i Skulerud skog, og kvoten ble oppfylt.

Landbrukskontoret forvalter kommuneskogen ved Skulerud. En større skogsdrift ble avsluttet vinteren 2020. Hogsten avvirket 2 793,11 m³ tømmer til treindustrien, som ga en tømmerverdi på

kr 1 021 478,91. Trukket fra kostnader blir netto kr 514 009,91 som tilfaller Lørenskog kommune.

Av tømmerverdien ble det satt av 40 % til skogfond, som er en tvungen fondsordning som sikrer videre investeringer i skogen som planting, ungskogpleie og veiutbedringer.

Omtrent halvparten av hogd areal har foregått som lukket hogst, der målet er å etablere en flersjikt og fleraldra skog. Dette er i tråd med Temaplan for landbruk for Lørenskog kommune.

Vilt- og fiskeforvaltning i Lørenskog

RKL har forvaltningsansvaret for vilt og fisk i Lørenskog. Saker som inngår i oppgavene er godkjenning av vald og bestandsplaner, utstedte fellingstillatelser for elg og rådyr, administrativ forvaltning av gjess (eggpunktering/skadefelling), tildeling av driftstilskudd til fiskeformål, ajourføring av opplysninger i hjorteviltregisteret mv. Kontoret svarer samtidig ut henvendelser fra innbyggerne omkring utfordringer med vilt som rådyr, grevling og fugler i hagene.

Elgjakten i 2020 resulterte med 7 felte, av total 15 tildelte dyr. Dette tilsvarer 46 % fellingsprosenten og er likt 2018 og 2019. Fellingsprosenten på rådyr ble 47 % dvs. 47 av 99 rådyr ble felt i 2020.

RKL har ansvar for Lørenskog viltoppsyn, som består av tre personer. Viltoppsynet driver oppsyn (tilsyn skogbrann, båndtvang, motorferdsel mv.) og håndterer påkjørt og skadet vilt i kommunen. Viltoppsynet gjennomfører også eggpunktering og skadefelling av kanadagås i Lørenskog.

RKL har ansvaret for motorferdsel i utmark og vassdrag i Lørenskog kommune.

Beverdemning i Østmarka Lørenskog. Foto: Ana Nilsen.

Veterinærvaktordning for Nye Stor-Oslo

Den kommunalt ledede veterinære vaktordning kom i stand i 2009. Dette er en ordning som Mattilsynet tidligere hadde hånd om. Lørenskog kommune er fra 2020 vertskommune for "Nye Stor-Oslo" vaktområde hvor de 7 kommunene Lørenskog, Lillestrøm (gamle Skedsmo), Rælingen, Oslo, Nittedal, gamle Asker og Bærum kommune inngår i vaktområdet. RKL har gjort det administrative arbeidet og møter i Kontaktutvalget. Det ble i 2020 gjort et nytt anbud om veterinærvakt, og avtale ble inngått med NMBU Veterinærhøgskolen.

Kystgeit – tilrettelegging for skjøtsel i Oslo

I 2016 ble kystgeit og kulturlandskapet i Oslo satt på dagsorden. Viktig element for Oslo er beiting av kulturlandskapet samtidig som at en truet husdyrrase blir ivaretatt i der. I desember 2016 ankom 23 friske geiter til Bogstad. Av støtte RKL fikk i 2020 fra Byråd for Miljø og Samferdsel, ble det delt ut kr 40 000 til gjerde for kystgeit ved Nordre Lindeberg.

NÆRINGSUTVIKLING

Prisvinnerne på Bygdø kongsgård, et godt arbeidslag. Foto: RKL

Landbrukskontoret driver på generell basis veiledning til brukere som ønsker å etablere ny produksjon eller virksomhet på sine gårder. RKL er førsteinjekontor for søknader til Innovasjon Norge (IN) for bygdeutviklingsmidler, BU-midler.

Innovasjon Norges BU-pris for Oslo

Ved en tilstelning på fjøstrappa til Bygdø Kongsgård i Oslo, overrakte Innovasjon Norges regiondirektør Willoch Haugen BU-pris for Oslo til nettopp Bygdø Kongsgård, Folkemuseet. Bygdø kongsgård fikk prisen for sitt utrettelige arbeid som utstillingsvindu og formidler av norsk landbruk i bynære strøk.

Gården er i dag økologisk drevet og driver bl.a. med melkeproduksjon og sauehold. De driver 740 daa dyrka jord i sentrum av Oslo. Noen har også sett dyra derfra som beiter i Wyller-løypa i Nordmarka i Oslo. Her på gården kan en bl.a. få kjøpt meieri-produkt og syltetøy. De utallige prosjekter som arrangementer og produktutvikling, gjør gården til en allsidig bedrift. Nyetableringen av Gartneriet er et av de siste store prosjekter som har skapt et sted for arbeidstilrettelegging og hagefaglig formidling i Oslo.

Innovasjon-Norge søknader

Det kom to søknader innen næringsutvikling i 2020. Kun den ene søknaden fikk midler, Bygdø Kongsgård, innen kulturell næringsutvikling.

Husdyrkonsesjon

Konsesjonsloven for husdyrhold legger premissene for størrelsen av hvert enkelt bruks kraftforbaserte husdyrhold, for eksempel svine- og eggproduksjon. Det har ikke vært noen søknader i 2020.

Fornøyd forvalter på kongsgården, Jan Tore Sørsdal, mottar RKLs «blomst» boka Geriljahagen. Foto: RKL.

PROSJEKTER

Kartlegging av arealer for urbant landbruk

Vinteren 2020 startet prosjektleder Lisa Karine Haugland opp arbeidet med å kartlegge kommunens egne arealer som kan nyttes til urbant landbruk. Dette arbeidet resulterte i 14 delområder spredt utover kommunen. Kartleggingen viste bl.a. jordtype, vanningsmuligheter, reguleringsformål, tilgjengelighet, solforhold og dyrkningstype. Rapporten inneholder bilder og kart fra områdene.

I rapporten motiveres arbeidet med urbant landbruk gjennom:

«Etter at koronakrisen inntraff Norge, har matberedskap på nytt blitt satt på dagsorden. Uforutsigbar tilgang på mat i krisesituasjoner viser hvor viktig det er å kunne produsere egen mat. Det er ikke utenkelig at tilgangen på ferske grønnsaker, frukt og bær vil påvirke Norge.»

Opprettholdelse av nasjonal produksjon og nasjonalt produksjonsgrunnlag er det viktigste tiltaket for mat-sikkerhet. Derfor er det viktig å utnytte tilgjengelige jordressurser til å produsere lokal mat – også i urbane strøk. Urbant landbruk er et viktig bidrag til lokal matberedskap og er med på å redusere konsekvensene i krisesituasjoner. Aldri har det vært viktigere å ta i

Encellede organismer i jord, Fra Levende matjordforedrag 2020, Øystein Haugerud.

bruk jord der folk bor til å produsere mat. Koronakrisen viser også hvor viktig det er å ha gode møteplasser og nærmiljøområder som fremmer folkehelse og friluftsliv.»

Lørenskog kommune vedtok med rapporten å starte opp pilotprosjekt og bevilge midler til å stimulere oppstarten av parseller.

Kompetanseutvikling om kompost og jordsmonn i urbant landbruk

I høst startet RKL opp prosjektet om kompost og jordsmonn i urbant landbruk. Prosjektet har basis i kommunenes ønske om rekruttering til landbruk og med det følger også de små aktørene – parsell-dyrkerne. I dette prosjektet skal kunnskapsformidling være viktig for å få til et godt grunnlag for dyrking i sentrum og sentrumsnære areal i kommunene. Finansiering er gitt fra Viken fylkeskommune og Viken statsforvaltning.

Rapport fra kartlegging av kommunale areal egnet til urbant landbruk i Lørenskog.

Oversikt over liv i jord. Fra Levende matjordforedrag 2020, Øystein Haugerud.

Det samlet seg mange (80 påmeldte) til det Teamsbaserte kurset om kompostering og jordsmonn. Medlemmer fra Engebråten parsellhagelag (Kjelsås), Lørenskog økolag og Blystadlia Miljøforum deltok. Fylkesagronom Øystein Haugland i Viken holdt innlegg om det levende livet i jorda, og viste i mikroskop hvorledes det yrer med liv. Nina Berge, rådgiver ved Geitmyra og i MiA, underviste om ulike former for komposteringsteknikker.

RKL laget i desember en demofilm om kompostering. Nina Berge viser fram 4 komposteringsteknikker ved Linderud gård i Oslo.

Facebooksiden til RKL Urbant og bynært landbruk, blir benyttet som kommunikasjonskanal for prosjektet.

Nina Berge underviser i komposteringsteknikker ved Linderud gård. Foto: RKL.

*Fangdammen i Østbybekken i Lørenskog gjør et godt arbeid for å rense tilførsler av jordbruksrelaterte stoffer til Losbyelva.
Foto: Lisa Karine Haugland, RKL.*

Skogkultur – ungsogpleie

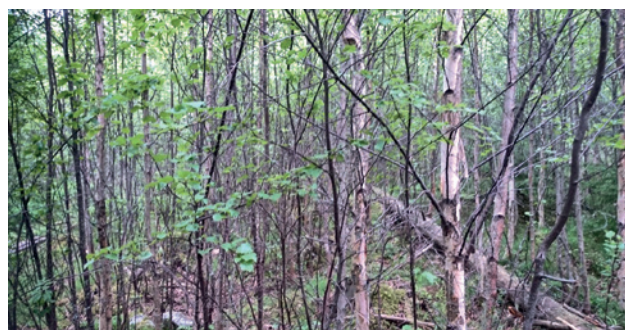
RKL har hatt flere tidligere vellykkede skogkulturprosjekter, og hadde et nytt kartleggingsprosjekt høsten 2020. Jack Fuglesang var ansatt som prosjektleder. Prosjektet innebar kartlegging og oppsøkende virksomhet mot skogeiere med lav aktivitet innenfor ungsogpleie. Formålet med prosjektet er å stimulere investeringslysten i skogbruket blant skogeiere, og kartleggingsresultatene kan bli benyttet til videre prosjekter hos RKL. Det ble kontaktet og kartlagt ungsog hos 37 skogeiere, og avdekket et behov for utførelse av ungsogpleie på minst 700 daa. Prosjektet ble utført i Lørenskog, Oslo og Rælingen.

RKL startet i 2020 planlegging av et nytt ungsogpleieprosjekt, som har planlagt start sommeren 2021. RKL vil vurdere muligheten sammen med Skogselskapet i Oslo og Akershus om å gjennomføre et JOB:U-prosjekt i våre kommuner. Dette prosjektet går ut på å opplære og benytte lokal ungdom som skogsarbeidere.

Fangdamprosjekt – Lørenskog

I 2020 har RKL arbeidet med oppfølging av fangdamprosjektet, igangsatt i 2016 og med et mål om å etablere en ny fangdam i Lørenskog.

Fangdammen er planlagt plassert på eiendom som eies av Ahus. RKL har fått på plass en avtale mellom Ahus og Lørenskog kommune om rett til å etablere en fangdam. Prosjektet ble overlevert teknisk sektor, men RKL vil hjelpe til med kostnadsoverslag som kan bidra til å lage budsjett for fangdamsprosjektet.

*Tett ungsog som har behov for ungsogpleie.
Foto: Magnus Korsvold, RKL.*

VEDLEGG – STATISTIKK

Arbeidsstatistikk ved RKL

Tabell 8: Arbeidsfordeling ved landbrukskontoret fordelt på kommuner, betalte prosjekter og særoppgaver, i timer og prosentvis fordelt.

	Løren- skog	Oslo	Ræl- ingen	Felles kom- munalt	Lør. K. Urbant landb Lør	skog/ Vet. Vakt”	Sørke- dalen	Skog- kultur	Urbant kurs	SUM	
SUM	736,5	793	819	2899	240	314	87,5	315,5	276	30	6510,5
%tot	11,3	12,2	12,6	44,5	3,7	4,8	1,3	4,8	4,2	0,5	100,0
%totkorr	31,4	33,8	34,9								100,0
kommuneavtale	29,5	42	28,5								

Skogbruksstatistikk

Tabell 9: Skogbruksstatistikk, avvirkning, skogfond, skogkultur, tilskudd

		Rælingen	Lørenskog	Oslo	SUM
Avvirkning	2020				
	Avvirket m ³	2 036	6 952	82 479	91 467
	Bruttoverdi kr	kr 753 612	kr 2561 483	kr 30 557 705	kr 31 311 665
Skogfond					
	Saldo pr 01.01.2020	kr 1 059 401	kr 1 079 839	kr 10 040 774	kr 12 180 014
	Endring	-kr 42 966	kr 339 478	-kr 433 744	-kr 137 232
	Saldo pr 31.12.2020	kr 1 016 435	kr 1 419 317	kr 9 607 030	kr 12 042 782
Skogkultur, investeringer					
	Nyplanting	10 900	13 100	251 150	275 150
	Supplering stk	-	3 500	7 400	10 900
	Sum plantet stk	10 900	16 600	258 550	286 050
	Ungskogpleie daa	177	188	657	1 022
	Ungskogpleie kr	kr 109 420	kr 140 485	kr 377 397	kr 627 302
	Ungskogpleie tilskudd	kr 35 188	kr 23 100	kr 104 500	kr 162 788

Tabell 10: Oversikt over hogstmeldinger i marka

	Antall flater	Daa godkjent hogd	Gjennom-snittlig flatestørrelse	Flate	Frøtre	Skjerm	Kant	Småflate	Gjennom-hogst
3027 Rælingen	22	301	14	59 %	32 %	0 %	0 %	2 %	7 %
3029 Lørenskog	21	290	14	84 %	3 %	5 %	0 %	1 %	7 %
0301 Oslo	106	1973	19	97 %	0 %	2 %	0 %	0 %	1 %
SUM	149	2564							

Jordbruksstatistikk

Tabell 11: Antall mottatte søknader og bevilget tilskudd

	Lørenskog	Oslo	Rælingen	SUM
Produksjonstilskudd				
Søknader	22	27	17	66
Tilskudd	3 115 606	3 210 148	4 149 307	10 475 061
Refusjon utgifter til avløser, ferie og fritid:				
Søknader	8	6	9	23
Refusjonsbeløp	526 852	225 918	512 158	1 264 928
Refusjon av avløserutgifter ved sykdom etc				
Søknader	4	0	0	4
Tilskudd	70 140	0	0	70 140
SMIL – Fangdammer, bygnings- og hydrotekniske miljøtiltak				
Søknader	1	1	2	4
Tilskudd	465 000	125 300	88 700	679 000
SMIL – Kulturlandskapsmidler og biologisk mangfold				
Søknader	0	4	4	8
Tilskudd	0	261 700	306 600	568 300

Tabell fortsetter

	Lørenskog	Oslo	Rælingen	SUM
Dreneringstilskudd				
Søknader	0	2	1	1
Tilskudd	0	14 250	9 000	23 250
Utvalgte kulturlandskap i Oslo				
Søknader	X	29	X	29
Tilskudd	X	1 040 075	X	1 040 075
RMP – Tilskudd til kulturlandskapstiltak				
Søknader	6	12	10	28
Tilskudd	29 514	167 560	207 859	404 933
RMP – Tilskudd til forurensningstiltak				
Søknader	10	9	12	31
Tilskudd	284 560	199 861	323 985	808 406
Sum tilskudd	4 491 672	5 244 812	5 597 609	15 334 093

Tabell 12: Antall eksamener og autorisasjoner plantevernautorisasjonsordningen

	Lørenskog	Oslo	Rælingen	SUM
Autorisasjoner	1	9	1	11
Eksamener	1	9	0	10

**Regionkontor Landbruk
Lørenskog, Oslo og Rælingen**

Postadresse: Postboks 417, 1471 Lørenskog

Besøksadresse: Festplassen 1 (Lørenskog hus, 8. etg), 1473 Lørenskog

Sentralbord: 67 93 40 00

www.regionkontorlandbruk.no

